

„CZŁOWIEK-EDUKACJA-SZTUKA-KONTAKT. Praktyka i rokowania na przyszłość”

Katowice, Biblioteka Śląska

5-6 września 2011 r.

SŁOWO WSTĘPNE

Chciałbym podzielić się z Państwem kilkoma pytaniami.

Poniższe pytania, są ważne dla mojej praktyki w obszarze animacji kulturalnej i artystycznej. Nie oznacza to oczywiście, że znam na nie odpowiedzi. Zarówno problemy, które podejmuję, jak i pytania, które sobie stawiam, pozostają w ścisłym związku z moją praktyką warsztatową i obydwie te sfery wzajemnie na siebie wpływają inspirując się i uzupełniając. Nie stwarza to może zwartego systemu czy koncepcji edukacyjnej, ale z pewnością próbuje wskazać pewien kierunek poszukiwań. Dzielę się nimi, z nadzieją, że dwa wrześniowe dni w Katowicach spędzone tu, z Państwem, na konferencji: *Człowiek-Edukacja-Sztuka-Kontakt*, pomogą i mnie i Państwu w poszukiwaniu odpowiedzi na te pytania, choć może zdarzyć się i tak, że pytań przybędzie, a na odpowiedzi będziemy musieli poczekać ...

Zacznę od pytania o **AKTUALNOŚĆ**.

Edukacja kulturalna jest ważna dla tych, do których jest adresowana wtedy, gdy jest aktualna. Przez analogię do "sztuki aktualnej" można powiedzieć, że musi ona być osadzona w "swoim czasie". Reagować na to, co dzieje się z nami i wokół nas; nie powinna się izolować od pytań i problemów rzeczywistości społecznej, w której jesteśmy zanurzeni. Edukacja kulturalna powinna być aktualna i dla osób, z którymi działamy i dla tych którzy ją realizują, czyli dla nas – animatorów, artystów czy aktywistów kulturalnych.

Tak rozumiana **EDUKACJA POWINNA BYĆ KRYTYCZNA**.

Współczesna edukacja kulturalna/animacja nie ma nic wspólnego z tzw. upowszechnianiem, które w dużej mierze zajmuje się przeszłością, sztuką tworzoną przez innych, a linię komunikacyjną rozwija tylko w jednym kierunku (od dzieła/artysty do odbiorcy) wyznaczając temu ostatniemu całkowicie bierną rolę. Upowszechnianie przeważnie odwołuje się do wiedzy, a nie do osobistych doświadczeń, emocji, eksperymentów i poszukiwań. Poza tym potrzebuje pośredników, którzy odbierają adresatom prawo do współtworzenia i negocjowania znaczeń dzieł sztuki. Aktualność - wymaga pełnej aktywności twórczej tych, których dotychczas określano mianem odbiorców sztuki. Lapidarnie ujął to amerykański minimalista Carl Andre: *Sztuką jest to, co my robimy – kulturą jest to, co robią z nami*.

Drugie pytanie, to pytanie o **OBECNOŚĆ**.

Edukację kulturalną musi cechować współobecność.

Animator kultury działa razem ze wszystkimi (nie może zajmować pozycji "obok" lub "przed" grupą, jak to się dzieje w przypadku edukacji tradycyjnej czy w upowszechnianiu). Dopiero pełna obecność i prowadzących i uczestników warunkuje budowanie konstruktywnych relacji, a od ich intensywności, głębokości i otwartości, zależy jakość edukacji kulturalnej, szczególnie w realizacjach odbywających się poza tradycyjnymi instytucjami. Zwłaszcza w przestrzeni miasta możemy, poprzez prowadzone działania, zmieniać relacje istniejące pomiędzy ludźmi, którzy choć żyją obok siebie, nawet na tej samej ulicy, nie kontaktują się ze sobą i mają mocno zakorzenione stereotypowe wyobrażenia o sobie nawzajem.

Edukacja kulturalna w „żywym” mieście to **próba zmiany jego utartego porządku**, porządku pomiędzy jego mieszkańcami, dzielnicami, różnymi grupami...

Warto więc zamienić standardowe pytanie: ile razy Pan/i był/a w domu kultury czy teatrze ? na pytanie: ile razy dom kultury czy teatr był u Pani/a?

Pytanie o **WARTOŚCI**.

Zadaniem współczesnej edukacji kulturalnej nie jest przekazywanie wiedzy. Nie jest też narzucanie wybranej koncepcji kultury i sposobu w niej funkcjonowania. Obszar edukacji kulturalnej to wolna od jakichkolwiek wpływów politycznych przestrzeń dialogu i negocjacji, w której do głosu dochodzą różne, nawet nietrafne, niepopularne, kontrowersyjne czy trudne do zaakceptowania punkty widzenia. Jest to miejsce uczące szacunku dla "innych głosów", poglądów czy preferencji. Powinno to być miejsce wywołujące dyskusję, zachęcające do ujawniania różnych opinii...

Metodyka pracy animatorów – na przykład projektowanie sytuacji sprzyjających ujawnianiu się różnych punktów widzenia – staje się zasadą leżącą u podstaw pisania scenariusza projektu.

Animacja kulturalna powinna być wolna od obaw stawiania trudnych pytań, podważania stereotypów w myśleniu i praktyce. Powinna prowadzić do poszerzania pola aktywności, oddawać głos ludziom, którzy myślą, wątpią i sprzeciwiają się narzuconym ideologiom. Wydaje się, że to, co jest dzisiaj dla edukacji kulturalnej najistotniejsze, to ułatwianie każdemu, niezależnie od wykształcenia, wieku czy miejsca zamieszkania, zdefiniowania istotnych pytań i pomoc w próbie sformułowania na nie odpowiedzi. Odwołanie się do koncepcji kultury aktywnej Jerzego Grotowskiego dostarcza inspiracji metodycznej, pomocnej w budowaniu nowoczesnego warsztatu animatora kultury, przeciwstawiającego się w swojej praktyce, opresyjnemu modelowi kultury, który ostrej krytyce poddał m.in. Herbert Marcuse.

W rozważaniach o ludzkim etosie Józef Tischner stwierdza, że jesteśmy twórczy, a nie odtwórczy. W swoich tekstach zrównuje czyn etyczny z czynem artystycznym, które są tak samo odkryciem i tworzeniem.

Można więc zaryzykować twierdzenie, że otwarcie projektów artystyczno-edukacyjnych na twórczość etyczną, to projektowanie sytuacji twórczych (a więc również moralnych) sprzyjających budowaniu własnego etosu i sprzyjających poszukiwaniu własnego sposobu bycia. A sztuka współczesna używając swojego języka i form aktywności może nam ułatwić realizację tego zadania. Praktyka animacyjna staje się coraz częściej nie tylko działaniem w obszarze sztuki, ale przede wszystkim w obszarze wartości, a rozpoznanie lokalnego terenu działania, to nie tylko odkrywanie potencjału twórczego (artystycznego), ale też ujawnianie potencjału moralnego (wartości).

Pytanie o **MIEJSCE**.

Działania edukacyjne realizowane są dzisiaj wszędzie: w szpitalach, więzieniach, w wioskach, na ulicach dużych miast, w bankach czy na terenie parafii. Edukacja kulturalna opuszcza „bezpieczny” budynek instytucji. Teraz galerie, domy kultury, pracownie – poszerzają pole swojej aktywności o tereny uznawane dotychczas za nie- kulturalne.

Animator często działa w środowisku osób, które do galerii, domu kultury czy teatru nigdy nie przyjdą. Tym samym poszerza swoją działalnością pole aktywności o nowe tereny, buduje nowe relacje: zawsze jednostkowe, niepowtarzalne, tajemnicze, nieprzewidywalne - a więc twórcze.

Zdarza się, że projekty realizowane są w miejscach już zajętych przez zasiedziałe instytucje kultury, które wcale nie chcą dzielić się swoją przestrzenią. Dlatego właśnie działania animacyjne częściej eksplorują „dziewicze” obszary, a rzadziej próbują przejmować już te zajęte.

Trafnie tę sytuację we współczesnej kulturze, opisuje tekstowa praca amerykańskiego konceptualisty Lawrence'a Weiner'a, umieszczona na fasadzie Zamku Ujazdowskiego: *O wiele rzeczy za dużo, by zmieścić w tak małym pudełku.*

Projekty animatorów, które współcześnie określa się mianem *community art* rozumiane są jako działania artystyczne przeprowadzane wspólnie z wybranymi środowiskami, nie zaś dla nich, lub o nich. Polegają na współdziałaniu z różnymi grupami (mniejszościami narodowymi, imigrantami, społecznościami lokalnymi, subkulturami itp.) w taki sposób, by uczestniczący w nich przemówili własnym głosem, podejmując tematy ważne i aktualne dla nich samych. Formułują je we własnym imieniu lub imieniu grupy, z którą się identyfikują, bądź z której wyrastają, w sposób bezpośredni, używając do tego sztuki jako dobrego nośnika treści istotnych. Autorami prac stają się ci, którzy dotychczas występowali w roli biernych odbiorców.

Dochodzi więc w *community art* do przesunięcia uczestnika z pozycji odbiorcy na pozycję autora i to na dodatek autora zaangażowanego, czyli takiego, którego wypowiedzi formułowane w języku sztuki zazwyczaj dotyczą tematów ważnych społecznie. Istotą prac powstałych w tych projektach jest to, że nie powstałyby bez udziału społeczności, której dotyczą. Swoją obecnością i aktywnością w tych nowych miejscach animacja/edukacja kultury często zbliża się do sztuki i antropologii kultury.

Pytanie **PRZESTRZEŃ WOLNOŚCI.**

Poszerzając pole działań animacyjnych tworzymy przestrzenie dla wolności. Jak ona zostanie użyta, czym wypełniona, jak ten dar spożytkujemy - to zadanie do realizacji, które staje przed animatorem.

Przekładając tę ideę na praktykę możemy zadać pytanie jak wewnętrzna, autonomiczna dynamika animacji kultury jest zbieżna/rozbieżna z dynamiką przepisów, wytycznych, warunków, polityki instytucji, które finansowo wspierają sferę kultury? Czy programy unijne, ministerialne, miejskie są zbieżne z tym czym zajmuje się dzisiaj edukacja kulturalna/animacja? Czy te ścieżki się stykają? Czy się wspierają? A co się dzieje, gdy są rozbieżne? Czy stać tych, którzy zarządzają pieniędzmi na wsparcie takich idei, które odbiegają od oficjalnych wytycznych?

Animacja, tak jak każda twórczość, nie będzie się rozwijać w naturalny, właściwy sobie sposób, jeśli będzie zależna od wytycznych narzucanych z zewnątrz.

Pytanie o **POTRZEBĘ UTOPII.**

Czy działania animatorów to próby realizacji "małych utopii" (termin Andrzeja Mencwela), czy są to postawy charakteryzujące się "upartym idealizmem" (termin Marii Janion), a może jak chciał Jacek Kuroń wynikają z potrzeby "zostawienia świata trochę lepszego"?

Zostawiając siebie i innych animatorów/edukatorów kultury z tymi ideami, życzę wszystkim następnym twórczym pytań.

PS. Często używam w tekście bliższego mi terminu animacja kultury, ponieważ oddaje on lepiej współczesną, twórczą praktykę, którą kiedyś określano mianem edukacji kulturalnej, a który nie opisuje dzisiaj najważniejszych działań w tym obszarze.

Janusz Byszewski

PRELEGENCI I PROWADZĄCY WARSZTATY

Janusz Byszewski

Animator kultury, od 1989 roku kurator Laboratorium Edukacji Twórczej Centrum Sztuki Współczesnej w Warszawie.

Autor kilkudziesięciu projektów w Polsce i za granicą.

Od 1996 roku razem z Marią Parczewską prowadzi w Instytucie Kultury Polskiej, specjalizacja animacja kultury, warsztaty *Projektowanie sytuacji twórczych*.

Autor m.in.: *Tutaj jestem* (1994), *Inne muzeum* (1996); współautor *Projektowanie sytuacji twórczych* (2005), *Dom-moje centrum świata* (2005), *Sztuka współczesna - instrukcja obsługi* (2007).

Maria Parczewska

Psycholog, pedagog, projektant, kurator Centrum Sztuki Współczesnej w Warszawie.

Po wielu latach praktyki terapeutycznej i plastycznej, od 1990 roku współtworzy program edukacyjno-artystyczny Laboratorium Edukacji Twórczej CSW, który adresowany jest przede wszystkim do grup zawodowych związanych z: wychowaniem, nauczaniem, terapią, resocjalizacją, edukacją kulturową oraz artystyczną. Prowadzi warsztaty twórcze, wykłady, szkolenia specjalistyczne, współpracując z wieloma instytucjami, także europejskimi.

Od 15 lat współtworzy i realizuje program specjalizacji *Animacja kultury* w Instytucie Kultury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego, współpracuje z Uniwersytetem Jagiellońskim i z Wyższą Szkołą Pedagogiki Resocjalizacyjnej „Pedagogium” w Warszawie.

Jest autorką publikacji i artykułów z zakresu animacji kultury i kreatywności. Projektuje książki, plakaty i wydawnictwa artystyczne.

Ma dwóch dorosłych synów.

Maren Dubnick

Artystka wizualna, urodzona 27 maja 1972 r. w Kamp-Lintfort (Niemcy). Ukończyła studia rzeźbiarskie na Państwowej Uczelni Sztuk Wizualnych la Cambre w Brukseli oraz Akademię Sztuk Pięknych w Atenach.

Od 2003 r. do 2009 r. odpowiedzialna za edukację dziecięcą w Atelier 340 Muzeum - centrum sztuki współczesnej w Brukseli. We współpracy ze szkołami zrealizowała wiele programów edukacyjnych dla dzieci w wieku 6-12 lat.

Obecnie pracuje jako niezależny organizator kursów i warsztatów sztuki wizualnej dla dzieci i młodzieży.

Natalia Goncharova

Krytyk, kurator.

Pracuje w Państwowym Centrum Sztuki Współczesnej w Moskwie w dziale programów artystycznych.

Organizator długoterminowych projektów w przestrzeni interdyscyplinarnej oraz programów edukacyjnych połączonych ze sztuką współczesną i psychologią na terenie całej Rosji. Nadzorowanie licznych projektów międzynarodowych w dziedzinie sztuki współczesnej i sztuki dla społeczności.

Szkolenia w Ameryce i Polsce.

Rose Whyman

Pracowała w teatrze środowiskowym i eksperymentalnym w Londynie i hrabstwie West Midlands, a ostatnio z Open Theatre Company oraz z Hocus Pocus Theatre Company. Praktykuje z członkami z Teatru Laboratorium Grotowskiego i z Augusto Boal. Dyplomowana nauczycielka Technik Alexandra należąca do Stowarzyszenia Nauczycieli Technik Alexandra (STAT). Obecnie wykłada na Wydziale Teatru i Sztuk Teatralnych na Uniwersytecie Birmingham.

Ewa Kokot

Historyk sztuki, pedagog, studia trenerskie rozwoju osobistego. Członkini zarządu INSEA Poland – Stowarzyszenia Wychowania Przez Sztukę oraz Stowarzyszenia Historyków Sztuki.

Zrealizowała 33 autorskie projekty zmierzające do rozwijania dziecka poprzez kontaktowanie go ze sztuką – długofalowy program *DZIECKO-SZTUKA-KONTAKT*. Od 1989 roku, w działaniu tym, zajmuje się udostępnianiem dóbr kultury na bazie zbiorów instytucji kultury, tworzeniu wystaw sztuki dziecięcej oraz organizowaniu masowych akcji plastycznych i plenerów dla dzieci. Od 2008 jest kuratorem galerii Ściana Sztuki Dziecka w Centrum Kultury Katowice. Organizuje międzynarodowe konferencje poświęcone wychowaniu przez sztukę. Współpracuje w zakresie edukacji twórczej z instytucjami kultury na Śląsku, w Polsce i w Europie.

Prowadzi działalność wykładową, publikuje. Autorka książek dla dzieci: pierwszej w Polsce muzealnej kolorowanki *Portret damy* na bazie zbioru malarstwa Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu (2005), książki artystycznej *Fortepian czyli gra faktury* (2007) oraz *Księgi Pracy Twórczej* (2010).

Obecnie tworzy projekt zmierzający do utworzenia Centrum Integracji Sztuki - instytucji interdyscyplinarnej, podległej Bibliotece Śląskiej w Katowicach.

PROWADZĄCY WARSZTATY

Aleksandra Włodarczyk

Pochodzi z Darłowa. Absolwentka ASP w Poznaniu. Członkini stowarzyszenia *Oswajanie sztuki*. Uczestniczka warsztatów *Dom kultury, jako rzeźba społeczna*. Inicjatorka warsztatów w świetlicy socjoterapeutycznej *Nibylandia* w Poznaniu. Na polu sztuki zajmuje się rysunkiem, malarstwem, instalacją, obiektem. W swoich działaniach wykorzystuje dopuszczalny przypadek, przedmioty znalezione i poetykę codzienności. Obecnie mieszka w Krakowie, gdzie prowadzi pracownię-galerię „L.U3”.

Jacek Bożek

Założyciel, prezes i lider Klubu Gaja.

Z zawodu społeczny innowator. Ukończył wiele kursów w kraju i zagranicą dotyczących ekologii i działań społecznych. Stypendysta rządu Nowej Południowej Walii w Australii, pracował w Rainforest Information Center. Stypendysta i członek międzynarodowego stowarzyszenia Ashoka Innovators for the Public.

Członek m.in. Państwowej Rady Ochrony Przyrody oraz Wojewódzkiej Rady Ochrony Przyrody w Katowicach. Twórca programu edukacji społecznej *Droga Wojownika Gai* oraz współautor książek „*Jak uratować rzekę*”, „*Człowiek i pies*”, „*Antologii praw zwierząt*”. Redaktor naczelny biuletynu „*Współodczuwanie*” i „*Wisła Fax*”. Serce projektu *Sztuka dla Ziemi*, reżyser happeningów i spektakli.

Laureat nagród indywidualnych i zbiorowych. W roku 2000 otrzymał *Nagrodę Polcul Niezależnej Fundacji Popierania Kultury Polskiej* za działalność kulturalną i ochronę środowiska. W 2002 r. otrzymał honorowy tytuł *Człowieka Roku Polskiej Ekologii* za rok 2001. W roku 2008 zostaje uhonorowany najwyższym odznaczeniem Lasów Państwowych – *Kordelasem Leśnika Polskiego* za podejmowane działania Klubu Gaja na rzecz ochrony przyrody i prowadzenie programu edukacji ekologicznej *Święto Drzewa*. W roku 2009 otrzymał odznakę honorową Ministra Środowiska *Za Zasługi dla Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej*. W 2010 r. otrzymał nagrodę *Shining World Hero Award*.

'MAN - EDUCATION - ART - CONTACT. Practice and future prognosis'
Katowice, Biblioteka Śląska
September 5-6, 2011

PREFACE

I would like to present you with a few questions.

The following questions are essential for my experiences in cultural and artistic animation. It does not mean that I know the answers. Both problems and questions remain in close relation with my workshop experiences and those both issues influence each other by means of inspiration and completion. They do not even create a particular system or educational concept but attempt to point a certain direction of research. I present them to you and hope that those two days in September at Katowice conference *'Man-Education-Art-Contact'* will help me and you to find these answers. However it may happen that we will end up with more questions...

I will start with the issue of **"being TIMED-ON"**.

Cultural education is meaningful only when it is timed-on. By means of an analogy to *"sztuka aktualna"* [up-to-date art] it can be said that it has to be 'up-to-date' context. It should correspond to the surrounding, should not isolate from questions and issues of the everyday life.

Cultural education should be updated for those we work with and those who put it into practice, meaning us, culture managers, artists and cultural activists.

EDUCATION UNDERSTOOD in such a way **SHOULD BE CRITICAL**.

Modern cultural education has nothing in common with propagation which mainly deals with the past creations while the communication channels develop in one direction (from the work of art/artists to the recipient) and it leaves the recipients passive. Promotion usually goes back to knowledge and not to personal experiences, emotions, experiments or search. Besides it needs mediators who usually deprive the recipient of the right to co-creation and negotiating the meaning of the art. Being timed-on requires full active creativity of those who so far have been labelled as the recipients of art.

The American minimalist Carl Andre described it as: *Art is what we do and culture is what they do to us.*

The second question concerns **PRESENCE**.

Cultural education should be described by means of presence.

The culture managers work with everyone, they cannot assume a „next to” position or „in front of” position which occurs in traditional education or propagation.

Only the total presence of the culture managers and participants permits to construct creative bonds. Their intensity, depth and openness influence quality of cultural education, especially the projects implemented outside the traditional institutions.

By means of our actions we can change relations between people, especially in city people, who see each other through stereotypes and do not try to establish any closer bonds.

Cultural education in the „alive” city is an **attempt to transform its usual order**, order of the citizens, districts and their groups....

So is exchange the typical question “how many times have you been to a theatre or a community centre? Into “how many times has a community centre or theatre been at your place?”

VALUE issue.

The aim of the contemporary cultural education is neither passing knowledge nor imposing the chosen concept of culture and the method of its existence. Cultural education space is free of any political influences, it is a space for dialogue and negotiation where different viewpoints, often clashing or controversial, meet together. It is a place where a man learns to respect 'other voices', viewpoints and preferences. It should be a place where debates develop and where people are encouraged to express their opinions...

Methodology of culture managers work, e.g. arranging the situations which help reveal various viewpoints, becomes the cornerstone for project scenario.

Cultural animation should be free to ask uncomfortable questions, develop criticism. It should expand the horizons, give floor to people who doubt, undermine and oppose the deeply-rooted ideology. It seems that the most important for cultural education is to facilitate asking questions and assistance in answering them. References to the concept of active cultural education by Jerzy Grotowski provide methodical inspirations which help to build the modern tools that resist the oppressive model of culture criticised, among other ways, by Herbert Marcuse.

Józef Tischner, when analysing human ethos, realises we are creative and not imitative. He levels ethical deed with artistic action.

It can be presumed that merging artistic and educative projects with ethical creation means arranging the creative situations (morals ones as well) which encourage strengthening one's own ethos and quests for oneself. Contemporary art lends us its language and forms of creation and it can facilitate our task. Animation practice becomes not only action in art but also in the realms of values and recognition of the local action territory comes down to both discovery of the creative/artistic potential but also disclosure of the moral potential (of values).

VENUE issue.

Educative actions are realised everywhere: in hospitals, prisons, villages, streets, banks, parishes. Cultural education spreads from a 'safe' institution. Galleries, community centres, labs extend their range into the so far 'non-cultural' places.

The culture manager often works among people who would never come to a gallery, community centre or theatre. This way the culture manager extends the territory and establishes new relations: unique, mysterious and unpredictable, meaning, creative.

It happens that projects are realised in places which institutions do not want to share with anyone. Therefore animating actions explore the new areas and rarely take over the already colonised realms.

This situation is depicted by the American conceptualist Lawrence Weiner and his paper '*Far too many things to fit into so small a box*'.

Culture managers' projects which currently are labelled as *community art* are understood as artistic events, conducted with the chosen groups, neither for them nor about them. Those actions aim at cooperation with various groups such as minorities, immigrants, local communities and subcultures, etc. in a way that encourages them to speak for themselves about important and up-to-date issues. They formulate them on their own or the group's behalf in a direct way by means of art. The authors of those work are those who so far were only the addressee of art. The participants become authors, the involved ones, which means the ones who use artistic language to express key information. The core of the works is the fact that they would never come into being without the community. Animation/ cultural education often acts as art and cultural anthropology by means of its presence and activity.

SPACE OF FREEDOM issue.

We create spaces for freedom by means of expansion of animating work. And the culture manager has to use it and fill it.

We can ask a question about how the inner, autonomic dynamics of cultural animation can clash or correspond with regulations, policy and conditions of the establishment that financially supports the cultural zone? Are how do the EU, ministerial or local programmes correspond with the targets of the contemporary cultural animation? Do they support each other? What happens when they collide? Do the financing institutions can afford to support the ideas that do not follow the general directives?

Animation, just as every creation, cannot develop in a natural way if it depends on the outer guidelines.

UTHOPIA issue.

Are the culture manager' actions the attempts to realise 'small utopias' (phrase by Andrzej Mencwel) or are these the approached full of 'obstinate idealism' (phrase by Maria Janion) or they result from, according to Jacek Kuroń, the need 'to leave a bit better world'?

I wish all of you and myself further creative questions.

PS. I often use the term 'animation of culture' because it depicts in a better way the contemporary creative practice, once labelled 'cultural education' which does not reflects the modern current actions.

Janusz Byszewski

SPEAKERS AND WORKSHOPS' MANAGERS

Janusz Byszewski

Culture manager, curator (since 1989) of Laboratorium Edukacji Twórczej Centrum Sztuki Współczesnej [The Laboratory of Centre of Contemporary Art] in Warsaw. Author of several Polish and international projects. Since 1996 along with Maria Parczewska he has been running *Creating the artistic situations* workshops in the Institute of Polish Culture at University of Warsaw. Author of *"Tutaj jestem" [I am here]* (1994), *"Inne museum" [Another museum]* (1996); co-author of *"Projektowanie sytuacji twórczych" [Creating the artistic situations]* (2005), *"Dom, moje centrum świata" [Home, my centre of the world]* (2005), *"Sztuka współczesna - instrukcja obsługi" [Contemporary art – the manual]* (2007).

Maria Parczewska

Psychologist, pedagogue and curator in Centre of Contemporary Art in Warsaw. After years of therapeutic and artistic work since 1990 she has been the co-author of the educative and artistic programme Labs of Creative Education of Centre of Contemporary Art. It is addressed to all professional groups that concentrate on education, teaching, therapy, resocialisation, cultural and artistic education. She runs creative workshops, specialist courses and co-operates with numerous institutions, also European. For 15 years she has been co-organising and implementing the social programme *Animacja kultury [Culture animation]* in Institute of Polish Culture of University of Warsaw, co-work with Jagiellonian University and with Wyższą Szkołą Pedagogiki Resocjalizacyjnej „Pedagogium” [Upper School of Resocialisation Pedagogy ‘Pedagogium’] in Warsaw.

Author of materials on culture managing and creativity. Designer of books, posters and artistic publishing materials.

She has two adult sons.

Maren Dubnick

Maren Dubnick, born on 29 May 1972 in Kamp-Lintfort (DE), is a visual artist. She studied sculpture at ENSAV La Cambre, Brussels (BE) and Athens School of Fine Arts, Athens GR). From 2003 to 2009 she was responsible of the Children Education department of Atelier 340 Muzeum, centre for contemporary art in Brussels(BE). She has developed numerous art education programs for children from 6-12 years as well as concepts for partnerships with schools. Currently she is working as a free-lance organizer of courses and workshops for children and adolescents around Visual Arts.

Natalia Goncharova

Critic, curator.

She works in the National Centre for the Contemporary Arts in Moscow in the department of artistic programs. Long termed organized projects in interdisciplinary space, on a joint of educational programs, the modern art and psychology in Russia.

Trained in America and Poland. Supervised a number of the international projects in the field of the modern art and community-art.

Rose Whyman

She worked in community and experimental theatre in London and the West Midlands, most recently with Open Theatre Company and with Hocus Pocus Theatre Company. Her training includes work with members of Grotowski's Teatr Laboratorium and with Augusto Boal. She qualified as a teacher of the Alexander Technique with the Professional Association of Alexander Teachers and she now teach in the Department of Drama and Theatre Arts at Birmingham University.

Ewa Kokot

Art historian, pedagogue and personal development coach.

She had implemented 33 her own projects which aimed at development of a child with help of art, the long-termed project 'CHILD-ART-CONTACT'.

Since 1989 she has been making available the cultural goods, creating the exhibitions of children art and organising the plastic events and plenary sessions for children. She organises the international conferences

regarding the issues of 'education through art' as well as publishes and lectures.

She co-operates with the cultural institutions in Silesia, Poland and Europe on the creative education. Since 2008 she is the curator of the Ściana Sztuki Dziecka Gallery [The Wall of Children Art Gallery] in Centre of Culture of Katowice and the board member of INSEA POLAND – International Organisation on Education Through Art to UNESCO and the Art Historian Association. She is the author of children books: first Polish museum colouring book *Portrait of a Lady* based on the art collection of Muzeum Górnośląskiego in Bytomiu [Uppersilesian Museum] (2005), artistic book *Fortepian czyli gra faktury* [*Piano, the texture play*] (2007) and *Księgi Pracy Twórczej* [*The Book of Creative Work*] (2010). Currently she is working on a project that aims at creation of Centrum Integracji Sztuki [Centre of Art Integration] – the interdisciplinary institution, the subject to Biblioteka Śląska in Katowice.

SPEAKERS AND WORKSHOPS' MANAGERS

Aleksandra Włodarczyk

She comes from Darłowo. The graduate of Fine Arts Academy in Poznań. The member of the "Oswajanie sztuki" [Taming the Art] association. The participant of "Dom kultury, jako rzeźba społeczna" [Community Centre as the Social Sculpture] workshops. The initiator of the workshops in sociotherapeutic centre "Nibylandia" [Neverland] in Poznań. She deals with drawing, paintings, installation and object. She uses 'coincidence' in her works, found objects and everyday life's poetics. At present she lives in Cracow where she runs the 'L.U3' gallery.

Jacek Bożek

Founder, president and leader of Klub Gaja (Gaia Club). Social entrepreneur by occupation. He completed many courses both in Poland and abroad on the subject of ecology and social actions.

Grant holder of the Government of the New South Wales, Australia. He worked in Rainforest Information Center. He is also a grant holder and member of international NGO *Ashoka Innovators for the Public*.

Member of the National Council of Environment Preservation (*Państwowa Rada Ochrony Przyrody*) and Voivodeship Council of Environment Preservation in Katowice (*Wojewódzka Rada Ochrony Przyrody in Katowice*).

Founder of the social education programme „*Droga wojownika Gai*” (*the Path of Gaia Warrior*) and co-author of books „*Uratować rzekę*” ('Save the river'), „*Człowiek i Pies*” ('Man-and-Dog'), „*Antologia praw zwierząt*” ('Anthology of animal rights')

Editor-in-chief of „*Współodczuwanie*” i „*Wisła fax*” bulletins. Head of the “Art for the Earth” Project (*Sztuka dla Ziemi*), director of several happenings and performances.

Laureate of individual and collective prizes. In 2000 he was awarded the Prize of Polcul (*Independent Foundation Supporting the Polish Culture*) for his cultural and nature preservation activities. In 2002 he received a courtesy title of *The Man of the Year of Polish Ecology 2001*. In 2008 he was decorated with the most important order of the States Forests for his ecological activity and implementation of the educational programme „*Święto Drzewa*” ('Tree Celebration').

In 2009 he received the medal of honour from the Minister of the Environment for his achievements within the scope of the Environment and Water Management Preservation. In 2010 he was the laureate of the “Shining World Hero Award”.

